

# ישראל צריכה להבהיר לצרפתים ולבריטים: עזה ויו"ש הן סוגיות נפרדות

written by אלי קלוטשטיין | 30.07.2025

ועידת האו"ם שיזמו צרפת וערב הסעודית לקידום פתרון שתי המדינות התכנסה השבוע בניו-יורק, כחודש לאחר המועד המקורי שיועד לה. האירוע נדחה בעקבות המלחמה באיראן, אך ייתכן שמאחורי הקלעים גם בשל הלחץ האמריקני והישראלי, לצד העובדה שנשיא צרפת עמנואל מקרון לא הצליח לגייס תמיכה מהותית כפי שציפה להצהרות חד-צדדיות בזכות הקמת מדינה פלסטינית.

בארמון האליזה הבינו שהליכה עם הראש בקיר מול האמריקנים כנראה לא תועיל להם, גם על רקע עימותים אחרים כמו עניין המכסים או המלחמה באוקראינה, ובשלב מסוים ניסו להנמיך פרופיל ולהצהיר כי הכינוס יהיה חשוב פחות [1] שכן הוא ייערך בדרג של שרי חוץ בלבד. אבל מקרון, כהרגלו, לא ממש יודע להוריד ראש. לכן הוועידה נפתחה בצל של הכרזתו בשבוע שעבר שלפיה בספטמבר הוא עתיד להכיר במדינה פלסטינית בעצרת הכללית של האו"ם.

היוזמה הצרפתית להכרה בפלסטינים לא הפתיעה איש. כבר חודשים ממתנינים לה, והסיבה שהיא לא אירעה ביוני הייתה המלחמה באיראן. היא גם מתכתבת במובנים רבים עם פסיקות בית המשפט במדינה, שיש בה מיעוט מוסלמי גדול, בדבר הצורך להכיר באנשים מעזה כמבקשי מקלט ופליטים מדיניים.

ארה"ב מצידה הגיבה להכרזה מפריז כמעט מיד. מלבד המשפט המעליב של הנשיא דונלד טראמפ על כך שמקרון הוא "בחור טוב" אבל להצהרה שלו "אין משקל", מחלקת המדינה הוציאה השבוע הודעה חריפה מאוד: האמריקנים כינו את הוועידה "תעלול יח"צנות", אמרו שהיא פוגעת ולא מועילה, וכי תאריך את משך המלחמה. הודעתו של הנשיא הצרפתי, הוסיפה מחלקת המדינה, התקבלה בברכה על ידי חמאס, מה שמעיד שהיא מחזקת אותו ופוגעת במאמצים הדיפלומטיים לסיום המלחמה, שחרור החטופים ומימוש עתיד טוב יותר במזרח התיכון.

הצרפתים בכל זאת לא מוותרים. באירוע הפתיחה של הכינוס בניו-יורק דחק שר החוץ ז'אן נואל בארו באיחוד האירופי "ללחוץ על ישראל" כדי שתקבל את פתרון שתי המדינות. לדבריו, "צריך להפוך את המגמה הנוכחית באזור, כלומר מחיקת פתרון שתי המדינות, שבמשך זמן רב היה הפתרון היחיד שיוכל להביא ביטחון ושלוש באזור". אומנם לפי סקרים עדכניים יש רוב פלסטיני גדול שמתנגד לפתרון שתי המדינות, ספק אם גם בישראל יש רוב שתומך בו, והנשיא טראמפ מנסה לחשוב מחוץ לקופסה ולהציע מתווים אחרים [2] אך הצרפתים בשלהם. לא בפעם הראשונה, הם לא ייתנו למציאות להסיט אותם מנקודת המבט הנאיבית-משהו שלהם.

מכל מקום, נראה שיש קונים לסחורה הזאת. ראש הממשלה הפלסטיני מוחמד מוסטפה אמר

בריאיון לעיתון "אלשרק אלאוסט" ערב הכינוס בניו-יורק כי במהלך האירוע צפויות כמה ממשלות נוספות להכיר במדינה פלסטינית ולהצטרף לצרפתים. מלטה הקטנה הודיעה כי תכיר בפלסטינים בספטמבר. הבריטים הכריזו ביומה השני של הוועידה כי יש להם תוכנית רשמית להכרה בפלסטינים בספטמבר, אם וכאשר ישראל לא תנקוט צעדים לשיפור "המצב המזעזע" בעזה<sup>2</sup> וגם התוכנית הזאת נהגתה בין היתר כדי להדוף לחץ פנימי בתוך מפלגת הלייבור ועל רקע "קמפיין ההרעבה" של חמאס וקטאר. אך לפי שעה לונדון, יש לציין, טרם נוקטת צעד כזה בפועל, ורה"מ הבריטי קיר סטארמר הדגיש כי חמאס חייב לשחרר את החטופים, לנצור את האש, להתפרק מנשקו ולהכיר בעובדה שלא יהיה חלק מהשלטון בעזה.

ואכן, עוד לפני הכול צריך לראות שלא מדובר במקרה קלאסי של מעשים לחוד והצהרות לחוד. לא לחינם מאז יום חמישי נשמעו כמה הסתייגויות מהיוזמה של מקרון ובעיקר מהעיתוי שלה, כולל של הבריטים עצמם, הגרמנים וגם של האיטלקים. לא סתם גם רק מקרון הצהיר לבד על נכוונותו לעשות זאת, מבלי שאחרים הצטרפו אליו בפועל<sup>3</sup> וזה לא שפריז לא ניסתה כבר תקופה ארוכה לצרף אליה מדינות אחרות, כאמור. אפילו ההצהרה הבריטית הייתה "על תנאי".

הלחצים האמריקניים הכבדים נגד היוזמה, כך נראה, גרמו למדינות היבשת, לקנדה ועוד להיזהר, עקב החשש המוצדק שלהן מטראמפ ומשיגיונותיו. לכן, למרות הרצון הצרפתי לקדם מהלך נרחב, ייתכן שארמון האליזה יאלץ עוד לחזור בו או למצוא את עצמו די בדד במערכה יחד עם הסעודים, שממילא פועלים בעיקר מאחורי הקלעים ומניחים לפריז להיות הפנים של המהלך הזה.

אקורד הסיום של הכינוס, לפי הדיווחים, היה הצהרה משותפת לכ-15 מדינות שאמרו כי יכירו בפלסטינים בספטמבר. ההצהרה כללה מדינות שכבר עשו כך וכמה חשודות מיידיות, כולל קנדה ואוסטרליה<sup>4</sup> מדינות שהממשלה הנוכחית שלהן לא מגיעה מהאגף שבמיוחד אוהד את ישראל, ומכל מקום גם היא כרגע רק מכוונת לספטמבר.

בנוסף, הצרפתים ניסחו מסמך בן שבעה עמודים, שבו ביקשו מישראל להתחייב לפתרון שתי המדינות בפומבי, לעצור את הבנייה ביהודה ושומרון ובירושלים, וקראו לנקוט צעדים "בלתי הפיכים ומוגדרים בזמן" להקמת מדינה פלסטינית. הצעד הראשון בתוכנית, אגב, הוא הפסקת אש בעזה, והצבת ועדה מסדרת בה תחת הרשות הפלסטינית.

## לחץ סמלי בלבד

יש כמה ממדים בעייתיים ליוזמה הצרפתית, אך אחד מהם הוא הניסיון ליצור קישוריות בין שטחי הרשות הפלסטינית ביהודה ושומרון ובין עזה, ולא בפעם הראשונה. פריז מעוניינת לחבר<sup>5</sup> לפחות מבחינה רעיונית, גם אם לא מעשית<sup>6</sup> בין הצורך להכריע את חמאס וסילוקו מהרצועה אחרי שסירב גם להסכים לפשרות גדולות ואינו מוכן לוותר על נוכחותו שם, ובין החייאת פתרון שתי המדינות וקידום הרשות הפלסטינית. זהו המשך הניסיון של הצרפתים לראות את הרצועה ואת יהודה ושומרון כגוש אחד, מבלי להיכנס לדקויות או להבין את ההבדלים המהותיים שיש בין שני המקומות.

לא פלא, אם כן, כי יש סיכויים מועטים בלבד שליוזמה המדינית הזאת יש תוחלת. מדוע? בגלל סיבות שקשורות בשטח. ישראל כבר הבהירה כי לא תקבל את הרשות הפלסטינית ברצועת עזה ב"יום שאחרי", ובצדק רב. הרש"פ כבר כך בקושי שולטת בשטח ביהודה ושומרון, האוכלוסייה שם לפי סקרי דעת הקהל עוינת אותה ואת ישראל, ומבכרת את דרך הטרור. גם בעזה לא סביר שהרשות תתקבל בזרועות פתוחות, ודאי לא כל עוד חמאס שם, ומכל מקום ספק אם יש לה יכולת מעשית לשלוט שם ביעילות.

לא סתם הרשות אינה מקיימת בחירות כבר כעשרים שנה: בפעם האחרונה שהן נערכו היא הפסידה בגדול, נבעטה מהרצועה <sup>2</sup> ולולי כידוני הרובים הישראליים סביר להניח שאבו-מאזן וחבריו כבר מזמן לא היו נותרים בראמאללה, אולי גם לא בחיים. המעצרים שמבצע צה"ל מדי יום ביהודה ושומרון לא נועדו רק להציל את ישראל מטרור, אלא גם מחסלים את האופוזיציה הפנימית החמושה נגד הרשות בשטחים שתחת שליטתה. לא צריך הנחות מרחיקות לכת כדי לדעת מה יקרה לאנשי הרשות בעזה ללא הגנה ישראלית.

החשש ששטחי יהודה ושומרון יהפכו להיות אזור השפעה איראני אינו מבוטל, ואם ישראל תאפשר לרשות לפעול "חופשי" בשטח <sup>3</sup> זו תהפוך לאפשרות ממשית, וכמובן תהיה סכנה גדולה לישראל. כבר כיום אנו רואים כיצד השטח רוחש, מה שמאלץ את צה"ל להיכנס למחנות הפליטים ולהילחם בהם, אחרי שהרשות עצמה כשלה לעשות זאת בג'נין. תארו לעצמכם מה יקרה פה אם ישראל "תתנתק" משטחי יהודה ושומרון. החיבור בין ירדן ליהודה ושומרון עלול להיות מהיר וקטלני.

ואכן, כבר היום כל צעד מדיני לטובת הפלסטינים נזקף לזכותה של חמאס, ולא הרשות הפלסטינית. דוברי חמאס מבינים זאת, ואף אמרו דברים דומים בעבר בעצמם. בתוצאה הסופית, אם כן, הצהרות כגון זו של מקרון נועדו אולי לתת תמיכה לרשות הפלסטינית <sup>4</sup> אותה רשות מנוונת שאינה זוכה לשום תמיכה בדעת הקהל הפלסטיני, נתפסת כמסואבת ולא רלוונטית, ומפסידה בכל סקר למועמדים של חמאס <sup>5</sup> אך בפועל הן רק מחזקות את ארגון הטרור, ומבהירות כי יש ערך בהמשך "ההתנגדות" לישראל. אפילו טראמפ אמר זאת במפורש זמן קצר אחרי שבריטניה פרסמה את האולטימטום שלה נגד ישראל.

ממילא, בהיעדר תסריט מעשי שבמסגרתו יעמדו הרשות הפלסטינית או חמאס בראש מדינה פלסטינית, לפי שעה אין עדיין גוף או התארגנות פלסטיניים שיכולים להתבלט כמי שיכולים להוביל חלופה אחרת. אם כן, בדומה להצהרות קודמות של מדינות אירופיות, הלחץ המדיני הנוכחי הוא סמלי בעיקרו. גם ביבשת מבינים היטב שללא הסכמה ישראלית לא תקום כאן מדינה פלסטינית. ניתן אולי לאיים עלינו, להציב בפנינו אולטימטום, להפעיל אמצעי לחץ שונים <sup>6</sup> אבל בשורה התחתונה זה תלוי בנו, ולא באף אחד אחר.

מה גם שארה"ב ניצבת בעת הנוכחית לצד ישראל באופן פעיל, ואפילו למדינות אירופה יש מה להפסיד מהתעקשות ללכת מולנו ראש בראש <sup>7</sup> בין אם זה בגלל צעדים שישראל תנקוט נגד

האירופיות או נגד הרשות עצמה, בין בגלל דברים שהאמריקנים איימו לעשות. יעידו על כך ההיסוסים האירופיים אפילו אחרי ההכרזה של מקרון.

הנשיא הצרפתי, שהרקורד המדיני שלו עד כה אינו מרשים במיוחד, בלשון המעטה, מנסה בכל דרך להעלות את עצמו על במת ההיסטוריה, אפילו בזמן שהוא מבין שיש בכך משהו שיכול לפגוע בפועל בתהליכים בשטח. הרי מה תועיל לו בעת הנוכחית תגובה ישראלית שרק תפגע ברשות או החלת החוק הישראלי ביהודה ושומרון? בשלב זה פחות חשובות לו ההשלכות הללו מתדמיתו הפגועה בדעת הקהל המקומית והעולמית.

סיבה נוספת שדחפה את הצרפתים לפעולה היא קמפיין הרעב שחמאס קידם בהצלחה רבה. מדינות המערב, בסיוע של גורמים ערביים ואפילו התקשורת הישראלית, נפלו כשוטים שימושיים בפני המלחמה הפסיכולוגית הזאת, שיתפו איתה פעולה והניבו לחמאס הישג. ארגון הטרור הפך כה מבוסס עונג ממעשיו, עד שמנהיגו ח'ליל אלחיה כבר הרשה לעצמו לצאת בהצהרות חריפות אפילו נגד ירדן ומצרים <sup>2</sup> שתקפו אותו מיד בחזרה.

עם זאת, ישראל התמודדה מול קמפיינים דומים, בדרגות הצלחה שונות, ולא תמיד הם הביאו אותה לשנות את מדיניותה. דווקא הפעם הלחץ הכבד גרם לישראל לפתוח מסדרונות הומניטריים, להכריז על הפסקת אש יומית באזורים שבהם אין לחימה, להקפיא תוכניות לחימה ועוד. אפילו אם נשפוט לקולא את ההחלטה הזאת ונטען שלא מדובר בצעד שיפגע בישראל בשטח או בלחימה, עצם ה"התקפלות" הזאת משדרת לקיחת אחריות והתנצלות.

אלא שדווקא הקמפיין העזתי עלול בסופו של יום לעלות לחמאס ביוקר: ההצלחה הראשונית שלו גרמה לארגון הטרור להתבצר בעמדתו ואף להקשיח אותה במשא ומתן מול ישראל על הפסקת אש, וזאת למרות נכונות של ירושלים להתפשר בסוגיות רבות. בסופו של דבר קרס המשא ומתן, ואם ישראל תעמוד על הקווים האדומים שלה גם בעתיד <sup>3</sup> עשוי הקמפיין הזה להפוך לסוג של "גול עצמי" מבחינת חמאס. הרי סביר להניח שמה שארגון הטרור יכול היה להשיג בדיונים בדוחה בשבוע שעבר הוא לא יקבל בעתיד הקרוב. ישראל אף עשויה לנקוט כיוון פעולה אחר, כפי שרמזו רה"מ בנימין נתניהו והנשיא טראמפ בשבוע האחרון, אולי אפילו להתחיל הליך לסיפוח של שטחים בעזה.

במקביל, אם ישראל וארה"ב יצליחו גם ליטול את העוקץ מהמהלך הצרפתי, שכאמור נבע גם מהלחץ של הקמפיין הזה <sup>4</sup> בזירה המדינית יתברר כי התועלת של הקמפיין כולו לחמאס תהיה פחותה משציפה. ממילא, בפרוץ וגם בלונדון מנסים "לאזן" את המשוואה של ההכרה בפלסטינים באמצעות דיבורים על מתווה לפירוק חמאס מנשקו.

## להציב גבול לסעודים

בשורה התחתונה, איך ישראל צריכה להגיב מול היוזמה הצרפתית? הרי אחד החששות הגדולים הוא מבליץ מדיני שיתגבר כעת, תהליך הדרגתי של כדור שלג דיפלומטי שיכניס את ישראל

ללא קשר לסיבות שהניעו את מקרון, הכרה רשמית של צרפת במדינה פלסטינית עלולה להתגלות כאירוע מדיני בעייתי לישראל. בניגוד למדינות אחרות שהצהירו בעבר על הכרה כזו, צרפת נחשבת לכוח מעצמתי, אחת המדינות שמחזיקות בנשק גרעיני ואחת מחמש החברות הקבועות במועצת הביטחון, שאף נהנית מזכות הווטו על החלטותיה. יתרה מכך, בעבר נחשבה צרפת מדינה ידידותית לישראל.

ייתכן שצעדי הלחץ הנוכחיים ילוו במאמצים אחרים שמקדמות צרפת ומדינות אחרות באיחוד האירופי, כולל הניסיונות לסלק את ישראל מתוכניות מחקר, לביטול הסכם האסוציאציה ועוד. המהלך כולו יכול גם לבחון את מימושם של צעדים חד-צדדיים אחרים מדודים יותר, בניסיון להשפיע על המציאות בשטח או על יכולותיה הצבאיות של ישראל <sup>[7]</sup> כמו למשל בתחום אספקת הנשק.

כדי שהמצב הנוכחי לא יתבסס כ"סכר שנפרץ", כפי שהגדירו זאת בירושלים, יש עוד דברים שישראל עוד יכולה לעשות אל מול ההצהרה הצרפתית והאיומים הבריטיים. הכי חשוב: ישראל לא צריכה לשנות את מדיניותה רק בגלל החשש מלחץ. מדינות הכירו בעבר בפלסטינים, אפילו האירופיות, ודבר לא השתנה. אם אנחנו מאמינים בצדקת דרכנו, ובמיוחד אם יש לנו גם סיוע ממדינות כגון ארה"ב, עלינו להמשיך לפסוע בנתיב שאנו סבורים כי יביא אותנו ליעד המיוחל.

העובדה שחלק גדול מהאינטרסים שעומדים בבסיס העניין של צרפת לקידום הוועידה הם פוליטיים או אישיים יכולה לשחק לידי ישראל. במצב כזה, אם המחיר המדיני שצרפת תשלם מול מדינות כגון ארה"ב או ישראל יהיה גבוה מדי, מקרון עשוי להרגיש שהתועלת של הצהרה חד-צדדית אינה גדולה מהעלות. במידת הצורך, ישראל אף להחרף את הטון מול הצרפתים או הבריטים <sup>[8]</sup> כדי לסכל מהלכים מדיניים חד-צדדיים לפני שיתממשו. ניתן לגבש רשימה של מגוון אפשרויות נוספות, שקטות ו"רועשות", שיוכלו להבהיר לפרז וללונדון מה יהיה המחיר להתעלמות מישראל ונקיטת צעדים מעל ראשה. כך, מלבד הפסקת שיתוף פעולה מודיעיני והחלת ריבונות, ניתן לשקול אפשרות לחסום יוזמות סיוע לפלסטינים, או לשלול ממדינות שמקדמות צעדים כאלה אפשרות לקחת חלק בעתיד במשא ומתן ועוד.

מלבד האירופיות, יש צורך להפעיל לחץ גם על היוזמת השנייה של הוועידה: ערב הסעודית. פעולה יעילה מול הסעודים תסייע לבודד את צרפת במערכה, ותגרום לה לשקול מחדש את צעדיה.

הפלסטינים כבר הבהירו שריאד עומדת מאחורי כל האירוע, דוחפת אותו, ויש לתת לה את הקרדיט להכרה הצרפתית. גם באירוע בניו-יורק הדגישו הנציגים הסעודים שכל נורמליזציה עם ישראל עוברת רק בהקמת מדינה פלסטינית <sup>[9]</sup> המשך של הקו המסורתי שלהם, שבעבר נתפס בעיקר סמלי, אך כעת מסתמן דווקא מעשי ועוין יותר.

לפיכך, ישראל צריכה גם להעביר מסרים שקטים לערב הסעודית, ולשקול אם גם לפעול בפומבי, ולהבהיר לה את ההשלכות שיהיו לקידום מהלך חד-צדדי כזה על האמון בין הצדדים. עלינו לחדד שכל פגיעה ביחסים כעת בשל יוזמות כאלה עשויה לסכל בעתיד את האפשרות לקדם יוזמות בילטרליות ומולטילטרליות שריאד תהיה חלק מהן, כולל בזירה הפלסטינית.

חשוב להדגיש שהנורמליזציה עם הסעודים שארה"ב מעוניינת לקדם לא יכולה להתקיים בכל מחיר, ודאי לא אם היא תציב סכנה אסטרטגית למדינת ישראל. אנחנו מעריכים את שיתוף הפעולה הפוטנציאלי עם ערב הסעודית, אבל יש לכך גם גבולות. כשם שריאד מצפה שיכבדו אותה ואת ערכיה, כך גם אנו צריכים להיות גאים בעצמאותנו ולא לבוא למשא ומתן כזה מעמדת חולשה. המזרח התיכון הוא ממילא מקום שבו יש לעוצמה ולנחישות משמעות. אם נתקפל בעניין הפלסטינים מול הסעודים, סביר להניח שהם לא ייקחו אותנו ברצינות בעתיד.

בכל מהלך כזה, יש חשיבות גדולה להמשך השיח ושיתוף הפעולה עם האמריקנים. בין היתר, ישראל צריכה להמשיך לעמוד בקשר עם ארה"ב כדי שתלחץ על ריאד לא לקחת חלק בהמשך ניסיונות הכפייה עלינו. כך למשל, ממשל טראמפ, בעידוד ישראלי, יוכל להבהיר לסעודים שיגבה ממנה מחיר על מהלכים כאלה, כולל בעניין הברית האסטרטגית שהם מעוניינים לסגור עם ארה"ב, שיתופי הפעולה הטכנולוגיים או אישור לתוכנית גרעין אזרחי. אומנם יש לאמריקנים אינטרס מסחרי נרחב מול ריאד, אבל לא כל עמדה תקיפה מולם צפויה לסכל זאת.

האינטרס העיקרי כעת הוא לשמור על המסר המשותף עם טראמפ בדבר ניתוק הקשר בין החיבור שמנסים לבצע כאן בין עזה ליהודה ושומרון. פתרון שתי המדינות אינו אלא פרס לחמאס, ועל כן הוא פסול כעת מעיקרו. ישראל כמובן צריכה לקבל בברכה, אפילו בהדגשה פומבית, הצהרות שקוראות לחמאס להתפרק מנשקו <sup>2</sup> אולם להבהיר שאין בכך שום נגיעה למצב הרשות הפלסטינית או לעתיד פתרון שתי המדינות.

את העשייה הזאת יש ללוות גם בהמשך הפעילות הצבאית בשטח, בעזה, יהודה ושומרון גם יחד. ישראל צריכה לעשות את מה שנכון בראייתה האסטרטגית, ולא להפקיד את ביטחונה בידי אחרים או בחסות הסכמים מדיניים חלקיים ומפוקפקים. במקביל, יש להתחיל לקדם גם מהלכים לפגוע בהנהגת חמאס בחוץ, שמכתיבה קו ניצי במשא ומתן של הארגון, ובמובנים רבים גם עדיין מחזיקה את עמוד השדרה האידיאולוגי שלו. היעדר הפגיעה בה מעכב את הבשלת התהליכים של פירוק חמאס בעזה, והיא חלק מהותי מהפגיעה גם במערכים הצבאיים של הארגון.

כמובן, ישראל עדיין צריכה להמשיך במאמצים למנוע רעב בעזה, לנתק את הקשר שבין האוכלוסייה האזרחית שם ובין חמאס, ולבסס חזון ארוך טווח לרצועה. ברוח זו, עלינו להתמיד בקידום המהלך להקמת עיר הומניטרית בדרום הרצועה, ובעיקר לעודד הגירה מעזה ברוח תוכניתו של הנשיא טראמפ.

יש להוסיף לדון עם האמריקנים על הנעשה ביהודה ושומרון, ולראות אם גם ניתן להגיע איתם

להסכמה והבנה על האופן שבו ניתן לעצב את המערכת הפלסטינית בעתיד, בהתחשב בכל האילוצים הקיימים. כך למשל, "שכפול" תוכנית אבו-שבאב מעזה, או אפילו יוזמת השייח'ים החברונים, הן מתווים אפשריים § אף שלא בלעדיים. סביר להניח שכך או כך, ישראל תלך בכיוון של קנטוניזציה ביהודה ושומרון והחלשת הרשות. אולי היא אף תאיץ את תוכניותיה בקרוב במענה ליוזמות כמו זו של צרפת או האולטימטום הבריטי, שבסוף מבחינתן כנראה רק יובילו לתוצאה הפוכה מהרצוי.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 30 ביולי, 2025.